# בית משפט השלום בתל אביב - יפו

**ת"א 44148-06-18**

**לפני כבוד השופטת אורלי מור-אל**

**התובעת** **פלונית**

**נגד**

**הנתבעת** **שומרה חברה לביטוח בע"מ**

מטעם התובעת: עו"ד רונית רוטלוי
מטעם הנתבעת: עו"ד זיו מנדלוביץ

## פסק דין

פסק דין זה עניינו בשאלה האם נהגת רכב שפגעה בהולכת רגל ונגרמו לה עקב כך רק נזקים נפשיים, מהווה נפגעת ישירה בתאונה, או שמא יש להחיל בנסיבות את הלכת "אלסוחה" ומדובר בנפגעת משנית.

## התאונה

1. נסיבות התרחשות התאונה אינן במחלוקת – בתאריך 15/8/16 בשעה 18:15 נהגה התובעת ברכב המבוטח על ידי הנתבעת, לעבר מעבר חציה. באותה עת חצתה הולכת רגל את הכביש. התובעת הגיבה באיחור לחצייתה את הכביש, ואף בלמה בלימת חירום ותוך כדי הבלימה פגעה בהולכת הרגל עם חזית רכבה. הולכת הרגל ספגה פגיעת ראש עם שבר ודימום בגולגולת האחורית, פונתה לבית החולים ללא הכרה ודופק ושם נקבע מותה (להלן: "**המנוחה**"). נגד התובעת הוגש כתב אישום המפרט את העובדות.

## תמצית העובדות וטענות הצדדים

2. לאחר התאונה פונתה התובעת לבית החולים, וקיבלה טיפול הרגעתי. התובעת המשיכה בטיפול נפשי למשך תקופה. מומחה מטעם בית המשפט בתחום הפסיכיאטרי שמונה לבדיקת התובעת, קבע, שנגרמו לתובעת 10% נכות נפשית בשבועיים הראשונים שלאחר התאונה ו- 5% במשך השנה שלאחר מכן. מעבר לכך, התרשמות המומחה היא שלא נגרמה לתובעת נכות נפשית צמיתה.

3. הצדדים הגיעו להסכמה, בהתאם להצעת בית המשפט, שסכום הנזק של התובעת יעמוד על סך של 28,000 ₪ בתוספת שכר טרחה והחזר אגרה, ואולם הם חלוקים בשאלה האם התובעת הייתה נפגעת ישירה בתאונה, או שמא נפגעת משנית, שאז עליה לעמוד בתנאי "הלכת אלסוחה"

(רע"א 444/87 **אבו סרחאן עארף מקאבל מונהאר אלסוחה נ' עיזבון המנוח דוד דהאן ז"ל** (30/7/90) להלן: "**הלכת אלסוחה**") על מנת לקבל פיצוי. אין מחלוקת של ממש שהתובעת אינה עומדת בתנאי הלכת אלסוחה ומשכך, ככל שיקבע שאינה נפגעת ישירה, הרי שדינה של התביעה להידחות.

הצדדים העלו טענותיהם באריכות והפנו כל אחד לפסיקה התומכת לשיטתו בעמדתו, זה בכה וזה בכה.

4. התובעת טוענת, בתמצית, שהינה מעורבת ישירה בתאונה, בהיותה נהגת הרכב שנפגעה משלל רכיבים מעורבים ביניהם בהלה ופגיעה מפתיעה, עצירה פתאומית, ראיית הקורבן מול העיניים, החקירות וההליך הפלילי, תחושת האשמה ועוד'. כל אלה השפיעו על מצבה. לטענת התובעת, הפגיעה שנפגעה נמצאת בתחום הסיכון שהרכב יוצר וביטוח הרכב אותו רכשה אמור לכסות את נזקיה.

5. לטענת הנתבעת, התובעת לא נפגעה פגיעה פיזית כלשהי בתאונה, ומצבה אובחן כמתאים לשלבים של תהליך אבל נורמטיבי בעקבות התאונה. לטענת הנתבעת, שהסיבה לנזק היא מות המנוחה, דבר שגרר חקירות במשטרה ומצוקה רבה בעקבות ההליך הפלילי ומכאן שיש לסווג את התובעת כנפגעת משנית. הנתבעת מפנה לפסיקה במסגרתה נעשתה הבחנה בין הפגיעה הפיזית בתאונה לבין נזק נפשי שנגרם עקב היות הנפגע גם עד ראיה לפגיעה קשה אחרת. נזק נפשי זה, לשיטתה של הנתבעת, אמור לעמוד בתנאי הלכת "אלסוחה".

6. אדון בטענות הצדדים, דבר דבור על אופניו ואולם קודם לכן ראוי לעמוד על מצבה הרפואי של התובעת לאחר התאונה וקביעת המומחה מטעם בית המשפט.

## <u>מצבה הרפואי של התובעת לאחר התאונה</u>

7. ממקום התאונה פונתה התובעת לבית החולים, שם תועד: "**הובאה למיון אחרי מכונית בה נהגה פגעה בהולכת רגל. נכנסה לאי שקט**". ובהמשך תועד שהיא משתפת פעולה בבדיקה, מודע צלול, התמצאות תקינה, אפקט חרדתי, תואם. ללא עדות לסימני פסיכוזה. שוללת מחשבות או כוונות אובדניות. שיפוט המציאות תקין. כאשר נמסר לתובעת שהולכת רגל נפטרה, התפרצה בצעקות, בכי, אי שקט פסיכומוטורי ניכר. בסיכום נרשם שהמדובר בתגובת הסתגלות. לתובעת ניתן טיפול תרופתי והיא שוחררה ממיון בליווי בעלה ואחותה.

8. בתאריך 16/8/16 ביקרה התובעת אצל פסיכולוג קליני בקופת החולים, סיבת הפנייה הייתה מצוקה נפשית בעקבות תאונת דרכים התובעת מציינת שאינה זוכרת מה קרה אלא את גוף האישה על שימשת המכונית ותמונה זו אינה מרפה ממנה. לא מצליחה לישון. מתקשה לעכל את מה שקרה שחיי אדם נלקחו ושזה לא הפיך. לדברי אמה, בוכה כל הזמן. בהערות באותו

מסמך צוין שמדובר באשה הנמצאת במצב מוצפות רגשית רבה המתקשה להסתגל לאירוע. יש לגשת אליה באמפטיה והבנה. ישנו חשש שחקירה ישירה עלולה להביא להחמרת מצבה.

9. בתאריך 18/8/16 קיבלה התובעת תעודת רופא מד"ר אבנשטיין מלי, רופאה פסיכיאטרית מומחית, במסמך צוין, שלמרות הטיפול התובעת ממשיכה לבכות ללא הרף, לא ישנה בלילה, חולמת חלומות זוועה עם תוכן האירוע הטראומטי. במהלך היום יושבת ובוהה. סובלת מזיכרונות טורדניים, פלאשבקים ואינה מתפקדת כלל. הוסף עוד שהתובעת מתארת מצבים של התנתקות ממציאות כאשר לדקות ספורות מאבדת קשר עם המתרחש סביבה. מתארת עוררות יתר, קשיי ריכוז ניכרים, לחץ פנימי וזיכרונות חודרניים וקשים על רק האישה שנהרגה באירוע. אינה מסוגלת לתאר את האירוע באופן קוהרנטי ולהיזכר בכל פרטי האירוע אלא זוכרת אותו באופן מקוטע בלבד עקב הצפה רגשית וחוסר ריכוז וקשב. בבדיקה צוין שהתובעת בוכה עונה באופן לאקונית, מתקשה לבטא את עצמה, משתתקת, בוהה, לא תמיד עונה לשאלות שמופנות אליה, מדווחת על קצב חשיבה איטי, על קושי לחשוב, לדבר, על אי יכולת להתרכז, ללא תכנים פסיכוטיים, מדווחת על תכנים פוסט טראומטיים בולטים. אבחנת הבודקת הייתה שמאז תאונת הדרכים נמצאת התובעת ב- Acute stress reaction. מצב זה משפיע על תפקודה הקוגנטיבי. כמו כן הוסף, שבימים אלה אינה כשירה לחקירה בשל הצפה רגשית ניכרת, פגיעה בקשב וריכוז, מצבי ניתוק מהמציאות, מגלה זיכרון מקוטע.

10. במסמך נוסף של אותה רופאה מתאריך 6/9/12 צוין, שהתובעת נוטלת כדורי הרגעה עם שיפור קל במצבה הנפשי והתאוששות הדרגתית. בוכה, מדווחת על זיכרונות טראומטיים מהתאונה, רגשי אשמה, תחושות של אבל, תסמיני חרדה בולטים, ללא תכנים פסיכוטיים, ללא אובדנות. צוין שזקוקה להמשיך טיפול תרופתי, וכן ניתנה המלצה לפנות לטיפול פסיכולוגי, באוריינטציה קוגניטיבית התנהגותית.

11. במסמך שעניינו סיכום פגישות טיפוליות שכתבה עינת רדאי, פסיכולוגית קלינית, מתאריך 2/2/17, צוין, שהתובעת מבטאת סימפטומים של פוסט טראומה, שבאים לידי ביטוי בסימפטומים חודרניים, עוררות, שינויים בתפיסה של עצמה. כמו כן, תועדה פגיעה במצב הרוח, ירידה ניכרת במידת העניין בדברים ותחושות אשמה כבדות.

12. במסמך סיכום של פסיכותרפיסטית דינאמית מינואר 2018, צוין שהתובעת הגיעה עם תסמינים פוסט טראומטיים, כמו, דיכאון, חרדות, ירידה והפרעות במצב הרוח, קשיי שינה, סיוטים, פלשבקים, כמו גם, תחושת אשמה קשה מאוד הכוללת בתוכה "אשמת ניצולים". עיקר העבודה היה סביב עיבוד האירוע הטראומטי, התובעת חוותה את האירוע כאילו הוא נחווה עכשיו בכל פעם מחדש, דבר זה הוביל לפלש בקים רבים שגררו פגיעה במצב הרוח ובתפקוד.

13. במסמך של הפסיכיאטרית ד"ר אבנשטין נלי מתאריך 28/1/18, צוין, שהתובעת הגיעה לבדיקת מעקב חוזרת, נמצאת במצוקה רבה, מגלה סימפטומים ותסמינים של פוסט-טראומה וביטויים של דיכאון משני. מגלה מצב רוח ירוד, רגשי אשמה, נדוני שינה, חלומות זוועה, פלשבקים מהתאונה, חוסר אנרגיה, חוסר סבלנות, העדר שמחת חיים ושינוי ברפורטואר החיים.

14. המומחה מטעם בית המשפט, ד"ר יוסף לוריה, סיכם באריכות את הטיפולים הרפואיים ואת תיאור התובעת אודות אירוע התאונה ותחושותיה לאחר מכן, התובעת תיארה למומחה שלאחר התאונה הייתה במצב של איבוד עשתונות, עמדה בחוץ וצעקה שיביאו אמבולנס, לאחר מכן לא הצליחה לישון כמה ימים, כל התמונות חזרו לה מול העיניים, למחרת היום מסרה עדות במשטרה. לאחר שבועיים חזרה לעבודה עדיין היה לה קשה, הלכה למשפחה לבקש סליחה. התובעת תארה למומחה את החודשים שלאחר מכן, שעה שהיה לה קשה להסתגל, כאשר גם היום, נמצאת במקום שפחות נהנית מדברים. בשים לב לדברי התובעת קבע המומחה, שבמועד התאונה ובימים הראשונים שלאחר סבלה התובעת "**מתגובה-רגשית עזה שתסמיניה מתאימים לאבחנה של תגובה לדחק-חריף (קוד F43.0 לפי ICD-10). בתוך כך עברה חקירות חוזרות במשטרה ולאחר מכן חזרה ... לעבודתה אך המשיכה לסבול מתסמינים דומים, ברמה כזו או אחרת, נזקקה לעזרה בתרופה להרגעה-נקודתית ואח"כ כשבועיים נוספים, במהלכם הגם הייתה בשני-מפגשים עם פסיכולוגית... בתקופה זו ובהמשכה, גם בקרה אצל משפחת הנפטרת, קבלה עידוד מבנה של הנפטרת ועלתה לקברה. (התובעת) מתארת כיצד, בתוך כחצי שנה עד שנה ממועד-התאונה, המשיכה לסבול מבכי כשנשאלה בעבודה על התאונה ומחשבות מטרידות ("איך זה קרה לי") מלוות תחושות של מועקה, עצבות, תסכול וקושי לשמוח ולהינות כשבבית עם המשפחה, תגובה-רגשית שהלכה והתפוגגה בהדרגה... כיום כבר "לא רואים את זה עלי" ורק בכתה, לראשונה מזה זמן, תוך-כדי האזכור המפורט של התאונה בחלקו-הראשון של מפגש-הבדיקה... המתואר מתאים, לדעתי, לשלבים של תהליך-אבל נורמטיבי בעקבות התאונה**". (מהציטוט הושמט שמה של התובעת).

בהתאם למתואר, קבע המומחה, 10% נכות נפשית בשבועיים הראשוניים לאחר התאונה – 5% בהמשך השנה הראשונה שלאחר התאונה, על-פי סעיפים 34ב' (1) ו- (2) לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956.

15. הנה כי כן, מהאמור עד כאן עולה שלאחר התאונה סבלה התובעת מתגובה נפשית למצב הלחץ בו נמצאה לאחר התאונה, סימפטומים שנמשכו על פני משך תקופה, כאשר אבחנת המומחה הייתה לכתחילה של תגובה רגשית עזה שתסמיניה מתאימים לאבחנה של תגובה לדחק חריף, עד לתסמינים שהוגדרו על ידי המומחה כשלבים של תהליך אבל נורמטיבי בעקבות התאונה.

לענייננו חשוב לציין שהמומחה מפנה לקוד **F43.0 לפי ICD-10** – כמגדיר את מצבה של התובעת לאחר התאונה. לא למותר להפנות להגדרת המפורטת של המצב כפי שהוא מופיע ב- **ICD-10**:

**F43.0 Acute stress reaction**

Definition
A transient disorder that develops in an individual without any other apparent mental disorder in response to exceptional physical and mental stress and that usually subsides within hours or days. Individual vulnerability and coping capacity play a role in the occurrence and severity of acute stress reactions. The symptoms show a typically mixed and changing picture and include an initial state of "daze" with some constriction of the field of consciousness and narrowing of attention, inability to comprehend stimuli, and disorientation. This state may be followed either by further withdrawal from the surrounding situation (to the extent of a dissociative stupor - F44.2), or by agitation and over-activity (flight reaction or fugue). Autonomic signs of panic anxiety (tachycardia, sweating, flushing) are commonly present. The symptoms usually appear within minutes of the impact of the stressful stimulus or event, and disappear within two to three days (often within hours). Partial or complete amnesia (F44.0) for the episode may be present. If the symptoms persist, a change in diagnosis should be considered.

Incl.:
Acute:
- crisis reaction
- reaction to stress

Combat fatigue
Crisis state
Psychic shock

הווה אומר המדובר בתגובה נפשית המופיעה אצל אדם בעקבות לחץ ומצבי משבר.

16. הנתבעת טוענת, בציניות מסוימת, שמטרת הליכתה של התובעת לטיפול פסיכיאטרי סמוך מיד לאחר התאונה, הייתה לצורך מניעת חקירתה במשטרה. אין בידי לקבל טענה זו, אכן במסמכים הרפואיים צוין, כפי שצוטט לעיל, שעקב מצבה הנפשי של התובעת, חקירת משטרה בעת הזו עשויה להזיק ואולם כפי שעלה מהדברים שמסרה התובעת למומחה, היא נחקרה חרף מצבה יום לאחר התאונה. מכל מקום, אף אחד מן הרופאים בזמן אמת או בשלב כלשהו ואף לא המומחה מטעם בית המשפט סברו שמצבה הנפשי של התובעת, לוקה בהאדרה, הגזמה או רצון לרווח משני.

ניכר מן המסמכים הרפואיים כמו מחוות דעת המומחה, שהתובעת בהיותה נהגת רכב האחראית לתאונה בה נפגעה הולכת רגל פגיעה קשה ואף קטלנית, הגיבה תגובה נפשית חריפה שהלכה והתמתנה למצב המשבר אליו נקלעה וכן הפגינה תחושה ורגשות אבל בעקבות מותה המצער של הולכת הרגל וככל הנראה גם בשל השינוי שארע בחייה שלה בעקבות התאונה.

17. משהוגדר ונקבע מצבה של התובעת לאחר התאונה, יש להכריע במחלוקת בין הצדדים, האם מדובר בנפגעת ישירה או משנית לתאונה. בכך אעסוק להלן.

**<u>התובעת – נפגעת ישירה או משנית בתאונה?</u>**

18. לאחר שבחנתי את מכלול נסיבות העניין באתי לידי מסקנה ברורה שבנסיבות העניין יש לקבוע שהתובעת הייתה נפגעת ישירה בתאונה.

התובעת הינה נהגת הרכב, אשר בפעולותיה ובאופן נהיגתה גרמה לתאונה. מתוך הראיות שלפני עולה שמעורבותה בתאונה, ניסיונה שלא צלח למנוע את התרחשותה, תחושת האחריות והאשמה, הלחץ שנבע כתוצאה מהתרחשות התאונה, הם אלה שגרמו, בין היתר, לנזק ממנו היא סובלת. התובעת חוותה את התאונה על בשרה, להבדיל מנוסע ברכב או צופה מהצד שאין לו שליטה וכתוצאה מהחוויה הטראומטית האמורה, נגרם לה נזק נפשי. נזקה הנפשי נגרם, איפוא, בשל החוויה הקשה בה הייתה מעורבת באופן אישי כנהגת רכב, במהלך ביצוע פעולות הנהיגה, באופן אישי וישיר ולא בשל התרשמות בלבד מאירוע בו נפגעו אחרים.

קביעה זו מתיישבת ומתבקשת מהוראות חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה- 1975 (להלן: "**חוק הפיצויים**") ומהפסיקה העדכנית של בתי המשפט.

19. זכותו של נפגע בתאונת דרכים לקבל פיצוי בגין נזק נפשי שנגרם לו וגם אם הנזק הנפשי הוא הנזק היחיד שנגרם בתאונה, אינה יכולה להיות במחלוקת. נדמה שאין צורך להאריך בכך שהתובעת הייתה משתמשת ברכב בעת התאונה וכי המחוקק כלל נזק נפשי בגדר "נזק גוף" שנגרם בתאונה בקובעו: "**"נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים**".

ההלכה בעניין אלסוחה באה להרחיב ולדון אימתי יש לפסוק פיצוי ל"ניזוק משני" שספג נזק נפשי שנגרם כתוצאה מפגיעה פיזית שנגרמה לאחר בתאונת דרכים. תחילתה של ההלכה במקרים שנדונו בעניין אלסוחה עצמו והדיון הראשוני בה היה לגבי מי שלא היו מעורבים פיזית בתאונה. כך פסק דין אלסוחה עצמו דן בשני מקרים, האחד עניינם של הוריו של ילד בן 6 שנפטר ביסורים לאחר תאונת דרכים, שלא היו עמו בעת התאונה; המקרה שני היה עניינה של בת שלא נכחה בתאונה קשה בה נפגעה אמה שלבסוף נפטרה. כמובן שאין זה המקרה שלפנינו בו התובעת הייתה הנהגת ברכב שפגעה באחרת.

הנתבעת הפנתה בסיכומיה לפסק הדין בע"א 642/89 **עזבון המנוח מאיר שניידר ז"ל נ' עיריית חיפה** (13/1/92), גם שם כמו בעניין אלסוחה מדובר היה בנזקם של הורים שלא היו עדים לפגיעה טרגית בבנם כתוצאה מעץ שנפל על ראשו. כך גם בעניין עא 6894/13 **פלוני נ' אורט ישראל** (16/3/14) אליו הפנתה הנתבעת, שם מדובר היה במי שנחשף לתוצאות אירוע קטטה בו הוכו שני תלמידים ועקב כך נגרם לו נזק נפשי. לא מדובר במי שנטל חלק באירוע עצמו, אלא בנפגע משני קלאסי.

אכן, לימים, התפתח דיון בשאלה אם הדרישות שנקבעו בהלכת אלסוחה יחולו על אדם שהיה מעורב בעצמו בתאונה, אך הנזק הנפשי שנגרם לו נגרם לו כתוצאה מפגיעה בקרוב משפחה שהיה מעורב בה. הדיון היה האם ניזוק כזה, שהוגדר כ"קרוב נוכח" להבדיל מ"קרוב נעדר", יסווג כניזוק עיקרי או כניזוק משני הכפוף לתנאי הלכת אלסוחה.

בפסיקה ישנה יחסית, בחלק מן המקרים ערך בית המשפט את ההבחנה בין נזק שנגרם למי שהיה מעורב בתאונה בניזוק עיקרי לבין נזק שנגרם לו מהיותו ניזוק משני, כך לדוגמא, במקרה בו דובר באם שנהגה במכונית וביצעה עצירה פתאומית, ובתה שישבה במושב האחורי נהדפה קדימה בין המושבים ונפגעה בעינה, דחה בית המשפט את תביעת האם שנפגעה פגיעה נפשית קלה בקובעו שאינה עומדת בתנאי הרביעי בהלכת אלסוחה (בע"א 4446/90 **ברנע נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ** (8.3.1995)).

במקרה אחר, אליו חוזרת ומפנה הנתבעת, התובעים שהיו נוכחים ברכב ומעורבים בתאונה, צפו בפגיעת המנוחה (רעיה ואם) שהובילה למותה וספגו נזק נפשי. בית המשפט קבע במישור העובדתי, שהנזקים נגרמו להם מהיחשפותם למות המנוחה ולא כתוצאה מהתאונה עצמה. בית המשפט העליון מפי השופט אור קבע שגם מי שהיה נוכח בעת קרות התאונה לקרובו צריך לעמוד ביתר התנאים של הילכת אלסוחה, כדי שתעמוד לו עילה לתבוע את נזקיו הנפשיים. באותו מקרה לא נקבע שחלק מן הנזקים הנפשיים נבעו מן התאונה עצמה, ובית המשפט עצמו סייג וקבע שיכול היה להתעורר קושי לו הנכות הנפשית אשר נגרמה לניזוקים הייתה בחלקה תוצאה של התאונה, מבלי שניתן יהא להפריד ולקבוע איזה חלק של הנכות נגרם כתוצאה מכל אחד מן הגורמים (רע"א 3798/95 **הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ נ' חטיב**, פ"ד מט(5) 651 (1996)). בפסיקה נוספת חזר בית המשפט על כך, שהלכת אלסוחה חלה הן על קרוב נוכח שנכח בתאונה עצמה ואף היה מעורב בה והן על קרוב נעדר שלא היה נוכח בתאונה עצמה (ראו לדוגמא רע"א 5803/95 **ציון נ' צח**, פ"ד נא(2) 267 (1997)).

פסיקה זו יושמה במקרים בהם נקבע עובדתית שהגורם הסיבתי לנזק הנפשי הוא חשיפה לפגיעה בניזוק להבדיל ממעורבות בתאונה עצמה (ראו לדוגמא, הפסיקה אליה הפנה השופט טל חבקין בתא (ת"א) 31826-05-16 **פלוני נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (18/3/19) (להלן: "**עניין פלוני**") ובין היתר ת"א (שלום י-ם) 1148/98 **גונן נ' אריה חברה לביטוח בע"מ** (29.3.2002); ת"א (שלום ת"א) 72253/01 **אמיני נ' עזרא** (7.8.2005)). כך גם בעניין ע"א 4615/96 **משה וקנין נ' סהר חברה לביטוח** (5/2/98), אליו הפנתה הנתבעת – מדובר היה במי שדרס את אחיו, דא עקא שבאותו מקרה המומחה שמונה מטעם בית המשפט קבע שלמערער שם יש נכות בשיעור 20% שרק את מחציתה יש לזקוף לזעזוע הנפשי שנגרם בשל הפגיעה שנגרמה לאחיו בתאונה. בנסיבות אלה, אישר בית משפט העליון את פסק דינו של בית המשפט המחוזי לפיו יש לפסוק פיצוי אך לתקופת הנכות הזמנית וקבע שלא מתקיימים תנאי הלכת אלסוחה. כך גם במקרים נוספים שלחלקם הפנתה הנתבעת.

אני מצטרפת לדעתו של השופט חבקין **בעניין פלוני** שפסיקה שצוטטה לעיל החמירה עם הניזוק הנוכח, שכן לכאורה בהתאם להוראות החוק והפסיקה הקודמת, אדם שנפגע בתאונה באופן ישיר ונגרם לו נזק נפשי כתוצאה ממנה זכאי לפיצוי ללא תלות בשאלה אם מקורו של הנזק בחשיפה לפגיעה של אחר או בחוויה שהתאונה עצמה עוררה בו. כך לדוגמא במקרה בו ספגה אלמנה שבעלה נפטר נזק נפשי כתוצאה מכך שהייתה נוכחת בתאונה בה נהרג בעלה, וכב' השופטת בן פורת קבעה: "**הטענה, שאין לפצות את האלמנה בגין סבלה הנפשי כתוצאה ממות בעלה, דינה, לדעתי, להידחות. היא הייתה נוכחת ברכב בעת האירוע, ואובדן הכרתה נבע גם הוא מאירוע זה ולא במנותק ממנו. בנסיבות אלה די, לדעתי, בהלכה הפסוקה בישראל כדי להעניק לה עילה לפיצויים על סבלה מחמת מות בעלה [...]. עובדה היא, שהאלמנה קיבלה הלם מעצם האירוע, שהיה משותף לה ולבעלה. לפיכך יהא זה מלאכותי לפצל בין סבלה, הנובע מהלם זה מחמת האירוע גופו, לבין סבלה מחמת מות בעלה בשעת האירוע**". (ראו לדוגמא: ע"א 813/81 **ציון חברה לביטוח בע"מ נ' עזבון בוסקילה** (12/2/1985)).

במקביל לפסיקה המצמצמת, כבר באותה תקופה, נטו בתי המשפט במקרים שבהם הניזוק עצמו היה מעורב בתאונה ולא ניתן היה להפריד בין הסיבות לנזק הנפשי, לראות בו ניזוק ישיר ולקבוע שהנזק בר פיצוי (ראו למשל ת"א (שלום י-ם) 5203/96 **בנימין נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (27.6.2002); ת"א (מחוזי י-ם) 4217/02 **קלפון נ' "הכשרת היישוב" חברה לביטוח בע"מ**, פסקה 9 (24.7.2005); הערת בית המשפט (השופט נ' הנדל) בבר"ע (מחוזי ב"ש) 631/06 **אבו סיאם נ' אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ** (5.3.2007); ת"א (שלום נצ') 4203/06 **לוי נ' רכבת ישראל** (6.5.2009); ת"א (שלום הר') 9308-10-09 **טרנוב נ' שירביט חברה לביטוח בע"מ** (22.2.2012); וראו גם רינת פילטר, "**זכויות הניזוק העקיף לפיצויי נזיקין - הרהורים בעקבות יישומה של הלכת אלסוחה בדין הישראלי**", משפט רפואי וביו-אתיקה, 4 (2011) 170 בעמ' 218, ה"ש 156) (להלן: "**פילטר**")).

בשנים האחרונות, ניכרת מגמה של צמצום ההלכות שהחמירו עם הניזוק הנוכח וסיוגן אך למקרים בהם קיימת קביעה עובדתית ברורה שהנזק הנפשי קשור כולו לצפייה בתוצאות הנזק שנגרם לאחרים. פסק דין מנחה בעניין זה הוא פסק דין של בית משפט מחוזי בו דובר על נהג רכבת שסבל מנזק נפשי כתוצאה משתי תאונות דרכים: בראשונה הרכבת התנגשה במיניבוס ונהרגו שבעה בני אדם; בשנייה הנהג בלם בלימת חירום בניסיון למנוע פגיעה בהולכת רגל שנשכבה על פסי הרכבת כפי הנראה כדי לשים קץ לחייה, אך לא הצליח לבלום. הנתבעת טענה שיש לראות בנהג ניזוק משני לפני הלכת **אלסוחה** משום שמקורו של הנזק בחשיפה לפגיעות של האחרים ותו לא. בית משפט השלום קיבל את הטענה, אך בית המשפט המחוזי הפך את הקערה על פיה. הוטעם שהנזק שנגרם לתובע בתור מי שהיה מעורב בתאונה מקיים את מבחן הסיכון, ולכן יש לראות בו נפגע ישיר. בית המשפט עמד על הקושי להפריד בין הסיבות לנזק הנפשי, הפרדה שעלולה להיות מלאכותית (ע"א (מחוזי חי') 10023-05-15 **וייס נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (20.12.2015)) (להלן: "**עניין וייס**")).

פסקי דין נוספים פסעו בדרך זו (ראו למשל ת"א (שלום קר') 11662-04-10 **פלונית נ' שומרה חברה לביטוח בע"מ** (4.12.2016); ת"א (שלום ת"א) 38129-03-12 **פלוני נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (2.12.2018)). פילטר, במאמרה שאוזכר לעיל, עומדת על הקושי ועל המלאכותיות שבהפרדה בין מקורות הנכות כשמדובר בנפגע שהיה נוכח פיזית בעת תאונה ואף נפגע בה. היא מצביעה על כך שבאנגליה, באוסטרליה ובארצות הברית דרישות מסוג אלו שהוטלו בהלכת **אלסוחה** אינן חלות על "הקרוב הנוכח", וקוראת להחיל דין דומה בישראל (שם, בעמ' 219 ואילך).

20. כזכור בענייננו טענת הנתבעת היא ששעה שהתובעת לא נפגעה בתאונה באופן שהותיר בה נכות פיזית, יש לקבועה שנכותה הנפשית נגרמה כולה כתוצאה מכך שהולכת הרגל נפגעה ונפטרה עקב התאונה ומכאן שעליה לעמוד בתנאי הלכת אלסוחה.

דין טענה זו להידחות הן בפן העובדתי והן בפן המשפטי. במישור העובדתי ענייננו במי שנהגה ברכב, לא הספיקה לעצור ופגעה במנוחה, כאשר מתוך המסמכים הרפואיים לאחר התאונה עולה שהיא חוזרת וחווה את התאונה ואת המצב בו ידיה של המנוחה נמצאות על חלון רכבה ונאלצת להתמודד עם מכלול התוצאות והרגשות שנגרמו כתוצאה ממעשיה שלה.

זאת להבדיל לדוגמא, מת"א (חד') 1126-04-13 **המוסד לביטוח לאומי נ' דהן חנן** (11/5/15), אליו הפנתה הנתבעת, שם דובר בנוסע ברכבת שנחשף לפגיעות נוספים אחרים ונגרם לו נזק נפשי). התובעת לא רק נחשפה לפגיעה במנוחה, היא גרמה לה, ושמיים וארץ מבדילים בין שני המקרים.

מצבה של התובעת לאחר התאונה הוגדר כמצב שנבע מלחץ, מאירוע טראומטי, ומחוויית סימפטומים של אבל ותגובת הסתגלות למצבה ואישיותה שלאחר התאונה. המומחה לא עשה הבחנה בין התסמינים הנפשיים שקשורים לתאונה ובין אלה שקשורים למות המנוחה ולא התבקש לעשות הבחנה כזו. ניכר שהמדובר במכלול נתונים שהביאו למצב הנפשי של התובעת לאחר התאונה, כאשר עצם היותה הגורם לתאונה כנהגת הרכב ולמותה של המנוחה הוא אחד המרכזיים שבהם. כזכור התובעת נהגה, ניסתה לבלום ולא הצליחה והתנגשה חזיתית במנוחה. מדובר באירוע שהוא טראומטי כשלעצמו, אשר עונה כשלעצמו על מבחן הסיכון שחולש על הקשר הסיבתי המשפטי בתביעות שעילתן בחוק הפיצויים – יפים בהקשר זה דבריו של בית המשפט המחוזי **בעניין וייס** -

> **"במקרה שבפנינו הנזק הנפשי שנגרם למערער בכל אחת משתי התאונות מצוי במתחם הסיכון שבגינו מעניק חוק הפלת"ד את הסעדים הנדרשים, הואיל והשימוש בכלי רכב הוא הגורם הממשי לנזק הגוף, אשר מצוי בתחום הסיכון שהשימוש ברכב יוצר, ובגינו מוענק הפיצוי לפי הוראות חוק הפלת"ד.**
>
> **באופן ספציפי ניתן לומר, שהנזק הנפשי ממנו סובל המערער הוא במסגרת מתחם הסיכון שנוצר עקב היות המערער נהג הקטר, כשבתאונה הראשונה התרחשה התנגשות חזיתית בין הרכבת לבין המיניבוס ובמקרה השני, הפגיעה בהולכת הרגל, שנשכבה על מסילת**

> **הברזל, כשבהתרחשויות אלה יש להביא בחשבון את אפקט בלימת החרום של הרכבת בניסיון למנוע את הפגיעות, ניסיון, שבסופו של דבר, לא צלח."**

הנתבעת סבורה שאין לבחון את המקרה אגב מבחן הסיכון, דא עקא שמבחן הסיכון שנקבע בפסיקה ישנה עומד בעינו ומנחה את בית המשפט גם בימינו בעת בחינת השאלה האם מדובר ב"תאונת דרכים" כהגדרתה בחוק.

**בעניין וייס** מזכיר בית המשפט את ת"א (שלום הרצליה) 9308-10-09 **טרנוב נ' שירביט חברה לביטוח בע"מ** (מיום 22.2.12) (להלן: "**עניין טרנוב**"). באותו מקרה היה הרכב בו נהג התובע מעורב בתאונת דרכים בה נהרג אדם כשהמנוח הוטח לעבר חזית רכבו של התובע. לטענת התובע שם גרמו לו נסיבות התאונה פגיעה נפשית קשה. אחת השאלות שנבחנה על ידי בית המשפט **בעניין טרנוב** הייתה האם התובע הוא ניזוק משני או ניזוק ישיר, ובהקשר זה קבע בית המשפט:

> "**32. אמור מעתה: אם נדייק בהגדרות נמצא, כי נפגע עיקרי משמעו נפגע שהיה מצוי בתחום הסכנה הפיזית שנוצרה עקב האירוע הנזיקי (בהקשר זה ראוי לציין כי גם הנשיא שמגר, בהלכת אלסוחה בעמ' 436, העיר ש"בענייננו, הניזוק הישיר מן המעשה הרשלני הוא מי שנהג, נפצע או <u>הועמד בסכנה</u>. כלפיו הופרה החובה שלא לגרום לו נזק גוף" (הדגשה הוספה – ש.א.)) זאת, להבדיל מנפגע משני, שהיה מצוי מחוץ לתחום הסכנה הפיזית, בין אם היה עד לאירוע ובין אם לאו (ר' גם בהגדרת "נפגע משני" אצל וינפילד, עמ' 265)**" (ההדגשה במקור).

בית המשפט הוסיף וקבע **בעניין טרנוב**, כי:

> "**34. על פני הדברים האירוע נשוא התובענה נכנס בגדר תאונת דרכים כהגדרתה בהוראות סעיף 1 לחוק הפיצויים, שכן בעת האירוע – בו נפגע רכב התובע מהמנוח אשר הוטח לעברו מתוך רכב הסוזוקי – התובע נהג ברכבו, דהיינו: עשה שימוש ברכבו למטרות תחבורה, ונגרם לו, לטענתו, נזק גוף".**

עוד ציין בית משפט השלום **בעניין טרנוב** כי התובע, נהג הרכב, היה מצוי בתחום הסכנה הפיזית של התאונה הואיל ובעת התאונה נפגע רכבו עקב התאונה:

> "**38. השאלה היחידה הטעונה הכרעה היא, אפוא, אם התובע היה בבחינת נפגע עיקרי בתאונה ולנוכח כל האמור לעיל התשובה החיובית לשאלה זו מתבקשת מאליה. אין כל ספק כי התובע אמנם היה מצוי בתחום הסכנה הפיזית של התאונה, שכן בעת התאונה רכבו של התובע נפגע עקב התאונה".**

דברים אלה יפים בשינויים המחוייבים גם לענייננו.

21. אכן כטענת הנתבעת, מגמת הפסיקה בשנים האחרונות לצמצם את גדר המקרים שיוכרו כ"תאונת דרכים" ואולם למגמה זו אין דבר וחצי דבר עם עניינו, בו אין שמץ של מחלוקת שהתובעת הייתה מעורבת ב"תאונת דרכים" כנהגת רכב, ובמסגרת נהיגתה פגעה בהולכת רגל וגרמה למותה. הניסיון ללמוד לענייננו מפסק הדין ברע"א 8744/18 **מדינת ישראל נ' פלוני**

(12/5/19) שעסק בכניסה וירידה מרכב אגב המקרים שיהוו "**תאונת דרכים**", אינו במקומו. פעולות התובעת בעת התאונה היו בליבת השימוש ברכב ובהקשר למקרים אלה, בית המשפט העליון לא סבר שיש לנקוט פרשנות מצמצמת כלשהי.

גם הניסיון של הנתבעת לטעון שמדובר במקרה שאין בו שום פגיעה פיזית וזוהי אבחנה רלבנטית להכרעה אינו יכול להתקבל, שעה שחוק הפיצויים לא הבחין בין נזק גוף פיזי לנזק גוף נפשי וחד הם. פגיעה נפשית היא בגדר נזק גוף, כפי שפגיעה פיזית היא בגדר נזק גוף.

במקרה דנן, מחוות דעת המומחה מטעם בית המשפט עולה, שכתוצאה מן התאונה סבלה התובעת מתגובה רגשית עזה, המתאימה לתגובה של דחק חריף, מועקה, עצבות, תסכול, קושי לשמוח, תגובה המתיישבת עם שלבים של תהליך אבל נורמטיבי בעקבות התאונה, תוך שהוא מפנה לתיאור הקלאסי של קובלר רוס – מתוך התיאור בחוות הדעת והמסמכים הרפואיים, ניכר בעליל שמצבה של התובעת לאחר התאונה כרוך בפעולות שעשתה בעת שימוש ברכב ואגב שימוש זה, לרבות הצורך להתמודד עם תוצאות מעשיה. פעולות ותוצאות אלה מבוטחות בביטוח החובה שרכשה, לצורך כיסוי נזק גוף כתוצאה מתאונת דרכים.

22. פועל יוצא מן האמור הוא שיש לראות בתובעת ניזוקה ישירה שנפגעה בתאונה, והנזק הנפשי שנגרם לה ממנה הוא נזק בר פיצוי.

23. משכך ובהתאם להסכמת הצדדים תשלם הנתבעת לתובעת סך של 28,000 ₪ בתוספת האגרה כפי ששולמה ושכר טרחת עורך-דין כדין.

24. בהעדר פרטים מזהים של התובעת, פסק הדין מותר בפרסום.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 ימים.

ניתן היום, ה' ניסן תש"פ, 30 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.

אורלי מור-אל, שופטת